

Teaterforum på Hamar.

Et lokalt kulturengasjement.

ide og initiativ

Våren 90 planla endel teaterarbeidere på Hedemarken å starte opp et arbeide for å en plattform der forskjellige kunstuttrykk kunne møtes til utadrettet satsing. I og med at initiativtakerne, Nina Englund fra Klomadu teater, Karen Høie og Svein Gundersen, begge med bakgrunn fra Suttungteateret, hadde teaterbakgrunn, fant man det naturlig å legge hovedvekten på teateruttrykket.

De første utadrettede arrangementene i Teaterforum fant sted høsten 90. Karen Høie gikk da inn i Klomadu teater på full tid, og denne første sesongen var det i hovedsak jentene i Klomadu teater som sto for planlegging og drift av Teaterforum, med undertegnede som assistent. Senere ble jeg ansvarlig for driften. En periode var Gunn Bergvik fra Kvinneuniversitetet med, også hun med bakgrunn fra Suttungteateret. Samarbeidspartnere fra forskjellige miljøer ble trukket inn i hvert enkelt arrangement.

Ideen var å få kunstnerne som holdt til i Hamarområdet på banen, la dem være med å forme byen, gjøre samfunnet mer mangfoldig og levende. Det var ingen liten satsing som skulle til, men i løpet av et par-tre år nøt Hamar godt av å være en "forsøksby" for dette bredt anlagte kulturarbeid som vi ga navnet Teaterforum. Vi prøvde også å kontakte kommunen for å få til en planmessig satsing på kultur, utarbeidet ideskisser for fremtidige arrangement, osv. Vi visste i utgangspunktet at vi ikke kunne holde dette tempoet i altfor lang tid, og vi ville at noen skulle "ta over" etter oss.

Virksomhet og samarbeidspartnere

Teaterforum tilbød i løpet av denne perioden en strøm av kulturtilbud i Hamar. I årene 91 og 92 avvirket vi i gjennomsnitt et arrangement pr. uke. Vi arrangerte *Miljøfester og Kulturdager på torget, ungdomsmønstring av lyrikk, foredragsserier, teaterkurs, jazzkonserter, gjestespill. Etter hvert gikk Teaterforum også inn på produksjonssiden i teateret, og var primus motor i gateopptog, ved performanceforestillinger, miljømarkeringer, og i Laterna magica-forestillingene under OL.*

Teaterforum etablerte samarbeid med mange miljøer, og trakk foruten teater- og dansegruppene i regionen, inn folk fra så forskjellige institusjoner som Kunstnersenteret, Folkeakademiet, Høgskolen, AOF, Folkeuniversitetet, Turneorganisasjonen, Kvinneuniversitetet, Hamar Filmklubb, Nei til Atomvåpen, Fellesaksjonen, Småbrukarlaget, Fremtiden i våre hender.

Som navnet tilsier, var det initiativtakernes intensjon å lage Teaterforum til et møtested, et forum hvor nye konstellasjoner og ideer kunne oppstå. Men ambisjonene gjaldt mer enn dette: samarbeid mellom kunstnere og teater-grupper i distriktet, utlån av ressurspersoner og materiell mellom gruppene, nye store samarbeidsprosjekt osv. *Samtidig ville vi inspirere hverandre internt: ved dramalesinger, visning av video, diskusjonsgrupper osv. Vi begynte med en foredragsserie over teater og film, og inviterte kjente foredragsholdere som Bente Erichsen, Helge Reistad og Kristin Lyhmann.*

Etter denne vellykkede foredragsserien bygget vi på med en *presentasjonsrunde for teatergruppene i Hedmark*, der forskjellige teatergrupperinger la fram sitt arbeid for publikum. Vi hadde besøk av Nes friteteater, Kompaniet, Klomadu teater, Einar Breian, Hamar Amatørteater osv., men her var det tynt i publikumsrekkene, arrangementene ble antakelig oppfattet som for "inside".

Fra da av valgte vi å sette søkelys på et spesielt tema i løpet av en sesong, og opplevde dramatisk økende oppslutning.

Vi ønsket å sette søkelys på kunstmiljøer vi mente var for anonyme i distriktet vårt. Til tross for at Hedmark blir kalt et forfatterfylke, var forfatterne merkelig usynlige i landskapet. Det samme kunne man si om jazzmiljøet, og det til tross for at Hamar for noen år tilbake hadde hatt, og fremdeles hadde, aktive jazzmusikere. Billedkunstnerne derimot, hadde selv sørget for at deres arbeid ble markert på Hedmark Kunstnersenter.

Så ble spørsmålet: Hvordan presentere forfatterne i en attraktiv ramme for publikum? Vi startet opp med nok en foredragsserie ute på Kunstnersenteret, forfattere som Karin Sveen og Knut Faldbakken stilte opp. Men fortsatt syntes vi flere kunne funnet veien dit. Svaret vårt ble da å oppsøke folk der de var: på kafe lørdag formiddag. Likeså kom spørsmålet om hvordan vi skulle få jazzmusikerne fram. Gitaristen Jarl Åsvik engasjerte seg, og vi etablerte *Jazzkro med litterære innslag* på et av byens utesteder, en kveld i måneden.

Møte med publikum

Ut fra arbeidet og våre erfaringer rundt virksomheten, utkrystalliserte det seg forskjellige "institusjoner" innen Teaterforum: *Litterær kafe, Jazzkro, tematisk foredragsrekke, avdelingen for seminarer og kurs, gateopptredener.*

De ble "faste", fordi publikum møtte opp fra første stund, støttet og bar gjennom prosjektene. Vi fylte rett og slett et kjempebehov. Teaterkursene var fulle, publikum kom til våre gjestespill, Litterær kafe var tettpakket hver gang, Jazzkjelleren likeså. Våre institusjoner var gjennom flere år faste begivenheter på Hamar, og noe man liksom regnet med. Barn, ungdom og voksne ble innbudt til åpne fora og glededyt samarbeid.

Arbeidet var synlig i byen på så mange måter. Under teaterkurs kunne maske-skikkelsene gå ut på gaten og improviserte fram små ordløse fortellinger, man møtte klovner i sentrum, eller sjonglører som kastet med baller. Gateopptog og karnevalsøyer, stuntopplesinger i byen: på jernbanestasjonen, på polet, i rulletrappen - gjestespill og dans på utescener, musikk og vaffelsalg på torget...

Under Viking Vinter-festivalen avholdt vi hver dag "*Kvadkvarteret*". En politiker og en forfatter ble innkalt, og med vår hjelp stevnet de hverandre til dyst med ord, i skikkelig vikingånd. Som i norrøn tid ble ordet og skaldskapen satt i fokus, om ikke i høysetet, blant idrettsgrenene - som i hine hårde dage. Slik sett en viktig kommentar til det kommende OI!

En av våre større tilstelninger var "*Handlingens dag*" på Hamar 30. mai 92. Arrangementet ble støttet av Fellesaksjonen, og denne forholdsvis beskjedne

oppmuntringen ga støtet til en stor satsing, der regionens kunstnere og miljøaktivister ble mobilisert.

Østre torg på Hamar er et ødslig sted, og vi valgte denne dagen til å si noe om det. I samarbeid med Småbrukarlaget kjørte vi inn lass på lass med jord, la et svært blått sceneteippe i midten som sjø, med jorden rundt. Her plantet vi trær, blomster og busker. Rundt på torget lå det lapper: Her skulle det vært gress, her er plass til et springvann....

Miljøforeninger avholdt stands. Småbrukarlaget serverte mat. På torget ble barn sminket til miljøtroll og miljøklovner, et svært opptog gikk gjennom gatene, det var korsang, dans og musikk hele dagen, Sjøpeltrollet samlet inn boss og gikk inn i butikker på jakt etter "engangs", Miljødronninga skred mellom oss med rabarbra-blomster i hendene. Visesangere stilte opp, til og med politikerne spratt opp og holdt improviserte taler, Miljøpriser ble utdelt, og de unge vinnerne av Teaterforums skrivekonkurranse om miljø ble kåret. Alt sammen etterfulgt av en miniteaterfestival. Det hjalp også at været var strålende. Det går an.

Et annet stort løft for Teaterforum var *Laterna magica-forestillingene* fra 91 - 94, som munnet ut i den ferdige forestillingen under OL. Jeg vil ikke gå inn på forestillingene her, det har jeg gjort i en egen rapport. Det er nok å si at vi, igjen for en meget beskjeden sum, skapte en stor opplevelse, både for oss selv og publikum. Avisanmeldelsene fra OL-forestillingen taler for seg selv, og publikumstilstrømmingen til dette, noen ville i utgangspunktet si, smale og eksklusive prosjektet, lot heller ikke vente på seg.

Hva nå?

Til tross for tildels stor publikumsoppslutning på alle våre arrangement, uteble støtten fra Hamar kommune år etter år. Man kan spørre seg om hvorfor? Var de ikke interessert i at kulturlivet ble mobilisert? Det skulle ikke store oppmuntringen til for at vi hadde fått mot til å fortsette. Bevilgningene fra fylket var ikke på mer enn et par tusenlapper i året. Da også disse stoppet opp fra og med 94, så vi oss dessverre nødt til å legge ned store deler av driften i Teaterforum.

I ettertid kan vi si det var synd. Hamarregionen hadde fått en mulighet til å sette seg på kartet på en meget spesiell måte, men unnlot å følge opp. Slik ble følgene av kommunens kulturpolitikk, eller mangel på sådan, i denne omgangen. Men er det da ikke noe som lever etter disse turbulente årene?

Jo, vi kan faktisk si det, på flere områder. I takt med tiden, men også på bakgrunn av Teaterforums engasjement, kan vi nå rett som det er gå ut og oppleve jam og levende musikk på Hamars utesteder. Leseforeningen ble startet opp, og arrangerte interessante foredragskvelder, med opplesing og kulturinnslag – noe som er blitt fulgt opp av Gravdal bokhandel.

Rent faktisk lever Teaterforums virksomhet gjennom våre jevnlige visninger av barneteater på Hamar. Det siste året har dette, i samarbeid med Hedmark teater og Turneorganisasjonen, vokst til en mindre turne i Hedmark for de gjestende forestillingene, under headingen "Teater for Barn". I Hamar arrangerer vi også

forestillinger utenom disse faste teatervisningene. Vi håper for vårt publikums skyld at gjestespillene er kommet for godt.

Men jeg vil svare at det er mer som lever. Noe viktig. En forventning om at noe skal skje ligger i luften. En visshet om at skjeve ting har sin plass. At mennesker kan brette opp ermene og få store ting til å skje. Folk stopper og spør etter Litterær kafe, om det snart skal skje noe på torget, eller om et interessant foredrag er på vei. Først og fremst spør folk om de kan vente seg forunderlige utendørs forestillinger igjen.

Her må jeg skynde meg å si at denne forventningen ikke bare er skapt av oss. I Mjøsdistriktet har vi hatt store og spennende kunstmønstringer, som AgroArt, BankArt, og den internasjonale satsingen under OL Slikt setter spor.

Og i mellomtiden skjer nye ting: Ungdommen okkuperer hus og markerer seg sterkt i antirasistisk arbeid. Ny musikk med underavdeling på Hamar arrangerer spennende konserter. Ungdommens kulturmønstring er startet opp. Høgskolen ligger i startgropa med åpne foredragsserier på kveldstid. Flere tar risken på å satse. Samfunnet blir rikere.

Og så er vi her, vi kulturarbeiderne, i beredskap, og vi er blitt mange. Nye forbindelser er oppstått, nye vennskap og nye muligheter ligger i kim. Det er kanskje det aller viktigste.

Jeg vil håpe beretningen om Teaterforum kan være til inspirasjon. Og en påminning til kommunale myndigheter om å støtte og oppmuntre til satsing på kulturfronten. Nivået her bestemmer i den grad vår livskvalitet, og vil antakelig bli tillagt større og større vekt fremover. Dernest er dette en oppfordring til å oppspore og få frem talenter. De sitter ikke alltid i de tunge organisasjonene, de er frie fugler. Men får du dem i tale, kan mye skje.

Hamar, mai 96.
Svein Gundersen.